Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 77. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК ВІВТОРОК, 24-го КВІТНЯ 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK. TUESDAY, APRIL 24, 1956. No. 77. VOL. LXIII.

КОМІСІЯ БРЕДЛІ ПРОТИ ЗАГАЛЬНИХ ПЕНСІЙ ДЛЯ ВСІХ ВЕТЕРАНІВ

ПРЕЗИДЕНТСЬКА КОМІСІЯ ПРОПОНУЄ, ЩОБ ВЕТЕРАНИ КОРИСТАЛИ З СОЦІЯЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ПРОТИВИТЬСЯ ПОШИРЕННЮ ДОПОМОГИ ТИМ БУВШИМ ВОЯКАМ, ЯКІ СЛУЖАТЬ ПІД ЧАС МИРУ

Вашингтон. — Президентська Комісія для Справ Ветеранів, яку очолює генерал армії Омар Н. Бредлі, заявилася проти того, щоб всі військові ветерани мали старечі пенсії. Комісія домагається нової програми для допомоги бувшим воякам і пропонує, що всі вони можуть користати з соціяльного забезпечення, яке тепер обіймає майже всіх робітників цієї країни. Одночасно комісія висловилась за тим, щоб обмежити допомогу бувшим воякам майже у всіх ділянках, хоч в загальному хвалить програму для допомоги ветеранам. Зі звіту цієї комісії виходить, що видатки на допомогу ветеранам, які в 1955 році становили 4,400,000 000 долярів зростуть в 1956 році до 6,000,000,000 долярів. Майже весь зріст видатків відноситься до відділу пенсій, а видатки на інші ділянки мають ступнево зменшуватися. Комісія сподіється, — що і видатки на пенсії ветеранам повинні ступнево зменшуватися, бо ветерани мали б переходити до соціяльного забезпечення і з нього діставати старечі пенсії. Допомога ветеранам із другої світової війни майже закінчується, а з неї користають ще тільки ветерани війни в Кореї. На думку комісії — країна сповнила свої обов'язки щодо тих вояків, які брали участь у війнах і які не є воєнними інвалідами. Комісія противиться тому, щоб ті вояки, які почали службу під час миру, це значить після 1-го січня 1955 року, користали з окремих допомог, які прислуговували ветеранам, які служили під час війни. Для тих бувших вояків комісія пропонує тільки такі привілеї: 1. Повне відшкодування на випадок нездібности до праці внаслідок військової служби та пенсії для їхніх членів родини. — 2. Право до затруднення на тому самому місці, на якому вояк працював перед військовою службою. 3. Урядову асекурацію для нездібних до праці вояків внаслідок військової служби. Комісія висловилася проти того, щоб бувші вояки, які вислужили при війську під час миру, мали право діставати фонди на дальшу освіту, могли діставати позички на відкриття підприємства або на будову дому. Бувші воєнні ветерани можуть ще користати з федеральних позичок на будову домів до 1-го липня 1957 року. Комісія пропонує, щоб той реченець продовжити на два роки, це значить до 1-го липня 1959 року. Але одночасно комісія пропонує, щоб ті позички не давала Адміністрація Ветеранських Справ, — тільки Адміністрація Федеральної Будівельної Програми.

Стівенсон пропонує, щоб ЗДА припинили випробовування атомової зброї

Вашингтон. — Демократичний кандидат на президента Адлей Е. Стівенсон промовляв на прийнятті Американського Товариства Часописних Редакторів і пропонував, щоб ЗДА перші припинили випробовувати атомову зброю. Це мало б бути пробне припинення атомових і водневих експльозій, і було б доказом того, що ми ніколи не схочемо втягнути світ в катастрофу атомової й водневої війни. „Як ляік, казав Стівенсон, я сумніваюся, чи існує здоровий глузд збільшувати роди і скількість атомової зброї. Я закликав би інші народи також припинити пробні експльозії водневої зброї, і коли б вони не послухали того заклику і продовжували ті проби, тоді ми знали б, на чому стоїмо і змінили своє рішення". Стівенсон заявив, що написав свою промову про припинення отамових експльозій перед тим, поки прийшло повідомлення про те, що Совети протестують проти припинення атомових експльозій на Пацифіку. „Після продумання проблеми, казав Стівенсон, я вирішив, що не дам себе застрашити тим фактом і не буду змінювати тексту своєї промови". Стівенсон гостро критикував закордонну політику уряду і твердив, що Айзенгавер і Доллес мають самі тільки неуспіхи закордоном.

Рейберн вибраний на голову Демократичної Номінаційної Конвенції

Вашингтон. — Демократичний спікер Палати Репрезентантів конгресмен Сем Рейберн вибраний на голову Демократичної Крайової Номінаційної Конвенції, яка відбудеться в серпні в Шикаґо. Крайовий Демократичний Комітет одноголосно був за Рейберна, бо голова цього комітету Пол М. Ботлер обіцяв, що Рейбернові, який походить із Тексасу, вдасться не допустити до зорганізування третьої партії і до розбиття демократів, як це вже було під час попередніх виборів. Вибори голови Номінаційної Конвенції відбулися 20-го квітня, шість місяців перед виборами, бо демократи хочуть, щоб Рейберн лагодив партійні крайності, які загострюються внаслідок нерозв'язаної проблеми скасування окремих шкіл для кольорових дітей. Ботлер виступив проти голови Крайового Республіканського Комітету Ліонарда В. Голла, який відмовився скористати з пропозиції радіовисильні NBC, щоб голови обидвох комітетів користали з безплатного часу на цій стації та щотижня дебатували про політичні проблеми. Ботлер твердить, що республіканці зібрали вже 5,000,000 долярів на виборчу кампанію, а демократи тільки 100,000 долярів, і тому вони не можуть собі позволити дорого платити телевізійним стаціям за передачі.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАКЛИКАЄ МОСКВУ — НАПРАВИТИ ЗЛІ НАСЛІДКИ СТАЛІНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ

Вашингтон. — „Багато більше основних змін мусіло б прийти в совєтській політиці, поки вільні народи могли б зменшити свою сторожкість. Коллективний диктаторський провід все ще є диктаторським проводом. Це ще зашвидко ствержувати остаточно, чи совєтський режим бажає встановити дійсну реальну базу для постійних і кращих взаємин. Не вважаючи на зміни, покищо багато дечого в совєтській політиці залишається без змін. Великі міжнародні проблеми, які турбували повоєнний світ, все ще нерозв'язані... Як я сказав, багато із зла, що його заподіяв Сталін іншим народам, залишається далі за його наступників. Не вважаючи на всі зусилля Заходу на конференціях у Берліні й Женеві, Німеччина все ще поділена наслідком совєтського спротиву проти вільних німецьких виборів. Сателітні народи у Східній Европі все ще перебувають під кермою совєтських маріонеток. В Азії Корея все ще поділена і не осягнено там тривкого миру..." — Таке заявив президент Айзенгавер у своїй великій промові, яку він виголосив у суботу 21 квітня перед Американським Товариством Часописних Редакторів. Його промова торкалася виключно закордонно-політичної ситуації, хоч вийшов Президент від 181-роковин початку Визвольної Війни 19 квітня 1775 року. Президент торкнувся таких головних справ: постання впродовж останньої декади нових самостійних держав, що охоплюють разом 650 мільйонів людей, потреби фінансової і технічної допомоги тим народам, опертої на розумінні їхньої психіки і їхніх потреб, — зміни, що зайшла в Совєтах від смерти Сталіна і наслідків тієї зміни для зовнішнього світу, та головних напрямних дальшої американської політики в ділянці забезпеки себе і вільного світу проти дальшої аґресії. Президент

Президент Айзенгавер промовляє на зібранні Американського Товариства Газетних Редакторів.

виступив із палкою обороною домагання уряду, зголошеного до Конґресу на призначення 4,900,000,000 дол. на допомогу закордонові та на змогу уряду плянувати ту допомогу на дальшу мету. Президент боронив становище різних „невтральних" держав, які ще занадто горді свіжо одержаною самостійністю і занадто чулі на все, що може здаватися їм загроженням тієї повної суверенности, щоб вони в'язалися з західніми державами обов'язуючими союзними договорами. Президент ширше торкнувся теж антисталінської кампанії в Совєтах, підкресливши, що вона в нічому не змінила ще закордонно-політичної ситуації. През. Айзенгавер, вказавши на існуючу силу і дальше поквапне зброєння Совєтів, підкреслив конечність зберігати існуючі міжнародні союзи, створені для бережения безпеки вільного світу. — Наприкінці він висловив глибоке переконання, що на дальшу мету диктаторські режими у світі мусять провалитись.

УКРАЇНЦІ ДЕМОНСТРУВАЛИ В ЛОНДОНІ, В ЛЕСТЕР ТА ІНШИХ МІСТАХ ВЕЛ. БРИТАНІЇ

35,000 ДЕМОНСТРАНТІВ НА ВУЛИЦЯХ ЛОНДОНУ ПРОТЕСТУВАЛО ПРОТИ ВІДВІДИН ХРУЩОВА І БУЛҐАНІНА. — УКРАЇНЦІ МАРШУВАЛИ ПІД СИНЬОЖОВТИМИ ПРАПОРАМИ І СКЛАЛИ ВІНОК НА МОГИЛІ НЕВІДОМОГО ВОЯКА

Лондон. — В той час, як совєтські комівояжери Хрущов та Булґанін перебували на авдієнції у королеви Єлисавети II, еміґрантські організації Великої Британії зорганізували могутню здисципліновану демонстрацію проти совєтських відвідин у Великій Британії та проти поневолення Москвою східньо - европейських народів. В демонстрації взяли участь около 35,000 українців, поляків, чехів, словаків, мадярів, болгарів, албанців, сербів, хорватів, естонців, литовців і латвійців. Найбільшими групами виступили українці та поляки. Українці виступали спільно з іншонаціональними групами й ішли під своїми національними прапорами. Вони, як подає „Ґералд Трібюн", сформували свій похід коло Марбл Арч і пройшли до Сінотеф, де склали вінок на могилі Невідомого вояка там, де в четвер минулого тижня складали вінок Хрущов і Булґанін. Склавши вінки, українські та інші демонстранти відспівали свої національні гимни. Антисовєтські демонстрації відбулися в той же сам час і в інших містах Великої Британії. Одну з найбільших демонстрацій на провінції влаштували українці в Лестер, які ішли, як повідомляє „Ню Йорк Таймс" під своїми синьожовтими прапорами. Велику зорганізовану групу творили поляки, які ішли під проводом ген. Андерса та відомого оборонця Варшави ген. Бор-Коморовського. В польському поході брали участь польські військові з'єднання, що боролися в рядах альянтських армій під час II-гої світової війни. Британське громадянство зустрічало демонстрантів прихильно і часто-густо оплесками. По дорозі до пам'ятника Невідомого Вояка, перед резиденцією британського прем'єра Ідена виступила з польського походу окрема делеґація, яка передала начальникові канцелярії Ідена петицію, підписану 40,000 осіб з апелем до Ідена порушити в розмовах з Булґаніним і Хрущовим справу польської незалежности. Поляки склали теж свій вінок на могилі Невідомого Вояка. Безпосередньо перед відвідинами Хрущова і Булґаніна в королеви Єлисатети на мурах замку Віндсор — не зважаючи на всі охоронні заходи Скотленд Ярду — появилися виписані великими літерами надписи „Не розмовляти з душогубами!" і „Геть з душогубами!" Поліції тільки з трудом повелося замалювати ці надписи ще перед приїздом Хрущова і Булґаніна. В повідомленнях „Ню Йорк Таймс", „Ню Йорк Ґералд Трібюн" та інших газет немає ніякої згадки про будьяку участь російських еміґрантських організацій в лондонських антисовєтських демонстраціях.

Ніксон хвалить організацію Дочки Американської Революції за успіхи в „холодній війні"

Вашингтон. — Віце-президент Ричард М. Ніксон промовляв на конвенції жіночої організації Дочки Американської Революції та хвалив американських жінок за їхню патріотично-виховну програму, яка дбає про амуніцію в теперішній „холодній війні", потрібну для ,умів', сердець і душ чоловіків". Ніксон казав, що правдиву силу кожної нації видко в її дусі, бо „коли нарід забуде свої основні ідейні засади, тоді починає в'янути і вмирає". На зборах було присутніх коло 2,500 делеґаток і всі вони гаряче вітали віце-президента та його дружину.

Совєтська делеґація до ОН намовляла моряків до повороту „на родіну"

Вашингтон. — Сенатська Підкомісія Внутрішньої Безпеки переслухувала совєтського моряка Віктора Соловйова, який залишився в ЗДА і який зізнав, що аґенти совєтської делеґації до Об'єднаних Націй прийшли були до його мешкання в готелі в Ню Йорку та намовляли його піти до голови цієї делеґації Аркадія А. Соболєва. Це було 4-го квітня, а вранці 7-го квітня п'ять моряків відлетіли до Гелсінкі, звідки поїхали „на родіну". Ці аґенти передали йому дві фотографії його матері і два листи від неї, фотографію однієї його тети та світлини кількох його знайомих дівчат. Одночасно аґенти заявили йому, що інший моряк Михайло Шішін вирішив вернутися додому, та закликає й Соловйова йти його слідами. Та Соловйов заявив їм, що вони добре знають, що його вже оголосили „ворогом народу і політичним злочинцем" за те, що він поїхав до ЗДА. Лист був написаний почерком матері, але зміст його свідчить про те, що хтось їй його подиктував, бо в листі були такі політичні вислови, яких його мати не вживає. Соловйов заявив на запит сенатора Волкера, що, на його думку, коли б він повернувся додому, то Совєти „якийсь час використовували б його для пропаґанди, а після того зробили б так, щоб він зник безвісти". Він сказав, що має досить „безпеки", але хотів би мати револьвер для своєї оборони.

Єгипет, Савді Арабія і Ємен підписали союз

Каїро. — Єгипетський прем'єр Ґамаль Абдель Нассер, король Савд із Савді Арабії і імам Ахмед з Ємену, підписали в імені названих трьох держав взаємний союзницький договір приязни „під кутом аспірацій арабських народів, свободи, достоїнства, миру і безпеки" — говориться в офіційному комунікаті з 21 квітня ц. р. Сирія пов'язана з Єгиптом і Савді Арабією політично - військовим союзом вже раніше. Цей останній договір звернений проти прозахідного Баґдадського пакту і проти Ізраїлю. На з'їзді названих трьох лідерів в Ідда говориться знову про притягнення до цього союзу під фактичним політичним і військовим проводом Єгипту також Йорданії, — впевняють часописні коментарі. До цього часу ці зусилля не мали успіху, хоч Йорданія віддалила з командування своєю армією англійського ген. Ґлобба.

Королева Єлисавета II прийняла на авдієнції Хрущова і Булґаніна

Лондон. — Після 23-годинних конференцій і нарад між прем'єром Іденом і совєтськими відвідувачами Хрущовим та Булґаніним королева Єлисавета II прийняла їх на 30-хвилинній авдієнції в замку Віндсор. Під час авдієнції були присутні — чоловік королеви князь Единбурґу і її діти принц Чарлз та принцеса Анна. Хрущов та Булґанін прибули до замку Віндсор, на мурах якого поліція замалювала заздалегідь надписи „Геть з душогубами!", автами і привезли з собою дарунки для членів королівської родини: королева одержала соболеве хутро, її головік — козацького коня, принц Чарльз — козацького коника і принцеса Анна — живого ведмедика. У зв'язку з цією авдієнцією англійські та американські часописи пригадують, що замордовані в 1918 році московськими комуністами цар Микола II, його жінка та діти були кузинами англійського короля Джорджа V, діда королеви Єлисавети і що цариця була тіткою-бабунею князя Единбурґу, теперішнього чоловіка Єлисавети. Після відвідин у королеви Хрущов та Булґанін були гістьми ради графства Лондон, де Булґанін виголосив промову, в якій підкреслив, що не звахаючи на всі трудноші, дружба між Совєтами і Великою Британією буде таки встановлена.

Домагаються звільнення соціял-демократів і робітничих провідників за залізною куртиною

Ню Йорк, Н. Й. — П'ять американських робітничих провідників вислали відкритого листа до прем'єра Ніколая А. Булґаніна і шефа Комуністичної партії Нікіти С. Хрущова, в якому домагаються негайного звільнення з в'язниці провідників робітничих організацій та соціял-демократів в країнах поза залізною заслоною. Цей відкритий лист вислано до Лондону, де тепер перебувають совєтські політики. В листі подані прізвища 245-ох осіб, які мають знаходитися в комуністичних тюрмах, або про яких немає відомости, що з ними сталося. Цей лист підписали: провідник американських соціялістів Норман Томас, голова Міжнародної Спілки Електричних, Радіових і Машинових Робітників — Джеймс Б. Кері; голова Жидівського Робітничого Комітету — Адольф Герд; секретар-касир Міжнародної Спілки Об'єднання Автових Робітників — Еміль Мейзі та інші.

Товариські, громадські й мистецькі імпрези в Ню Йорку

Ню Йорк. — В останню суботу й неділю відбулась тут низка цікавих імпрез. — У неділю 22 квітня пополудні відбулись у великій залі У. Н. Дому Загальні Збори уділовців Українського Народного Дому, при чому при відкритті зборів приявні репрезентували 1,116 уділів на всіх розпроданих 2,183. Збори відкрив голова У. Н. Дому інж. М. Лепкалюк, а проводив Зборами перший заст. голови, ред. Іван Кедрин - Рудницький. Широкий звіт склав від Дирекції д-р Вол. Баранецький, з правний дорадник адв. Ст. Ярема, книговод адв. Флис і член Контрольної Комісії Є. Стахів давали ближчі пояснення. Над звідомленням розвинулась широка дискусія, в якій забирали слово 22 промовці. Останній з них — през. Д. Галичин звернув увагу на малу квоту, яку українське громадянство склало уділами на У. Н. Дім в Ню Йорку, бо лише кругло 54,5000 дол., тоді, коли інші, навіть деякі цілком маленькі громади, склали куди більше. Через те У. Н. Дім в Ню Йорку, побільшившись на сусідній дім, перевівши ремонт, завівши холодільну систему й завівши власний бар та ресторан — значно побільшив свій маєток, але й має труднощі в біжучій господарці через скупість готівки. Збори прийняли до відома звіт Дирекції і вибрали запропонованих Дирекцією 7 нових членів Дирекції (всіх членів Дирекції є 21, вибираних щороку ротаційною системою).

У тому самому часі в залі Літературно - Мистецького Клюбу відбувались річні Загальні Збори Т-ва Прихильників Української Народної Республіки. Доповідь про теперішню політичну ситуацію виголосив д-р Кость Паньківський. Головував на Зборах п. Іван Крамаренко. Головою Т-ва вибрано м-ґра Петра Григоровича.

В неділю ввечері в залі У. Н. Дому відбувся концерт відомого українського оперового тенора д-ра Василя Тисяка Акомпаніював п. Ігор Соневицький. Численно зібрана публіка зустрічала популярного співака оплесками.

В суботу 21 квітня ц. р. в залі православної церкви св. Володимира на 14 вул. відбувся традиційний „оселедець" нюйоркського Відділу Об'єднання б. вояків-українців, що зібрав численну комбатантську братію. Товариське зібрання за столами відкрив голова Відділу ген. О. Загродський, тостмайстером був культ.-освітній референт Відділу, ред. Кедрин-Рудницький. З промовами виступали голова Гол. Управи ОбВУА д-р Вол. Галан, голова УНС Д. Галичин і адв. М. Пізнак. Лев Лепкий виголосив воєнський спомин, а п. Пікова — веселий монолог.

Атакують Вишинського — заповідають реабілітацію Рикова

Москва. — Ославлені публічні „каяття" підсудних в ганебних совєтських „судових" процесах діждалися осуду на сторінках офіційного органу міністерства „справедливости" „Ґосударство і Право". Непідписаний автор сов. статті, яка — очевидно — мусіла дістати згоду Політбюра, критикував небіжчика Вишинського, який увів був практику „каять" і на тій підставі засуджував на смерть підсудних, що нібито самі признали були свою вину. Андрей Вишинський був головним прокуратором на найбільших публічних показових процесах в 30-х роках, на яких позасуджувано на смерть найчільніших старих большевиків. Совєтська „справедливість", згідно з тодішньою теорією Вишинського, мала спиратися на „стеженні за правами й інтересами громадян СССР, ґарантуючи їх і забезпечуючи їх тими способами, що ними розпоряджає правосуддя". Тепер названий совєтський часопис стверджує, що та теорія Вишинського „заперечує потребу, щоб суд встановив абсолютню правду в кожному випадку та дозволяє засуджування людини тільки на базі можливости". Така процедура, мовляв, була „яскравим порушуванням принципів совєтської законом ірности". Большевицьким парадоксом є факт, що осуджується тепер Вишинського в органі якого видавцем є „Інститут права ім. Вишинського при Академії Наук". Вишинський, який потім став був міністром закордонних справ і постійним делеґатом СССР до Об'єднаних Націй, помер на удар серця в 1950 році в Ню Йорку під час тривання сесії ОН. — Майже одночасно у московській „Правді" оприлюднено з архівів листи Леніна до Рикова з 1922-го року, при чому пропущено всі ті лайливі „епітети", якими до цього часу обов'язково обдаровували його в сов пресі. Алєксєй Івановіч Риков став був совєтським прем'єром в 1924 році. Оскаржений у „правому ухилі" його зліквідували разом із Ніколаєм Бухаріним, Міхаїлом Томським і іншими старими большевиками в березні 1938 року. Оприлюднення тепер листа Леніна до Рикова вважається вступом до „реабілітації" Рикова.

В АМЕРИЦІ

● **Комісія Атомової Енерґії** і департамент оборони повідомляють, що, в зв'язку з технічними труднощами, пробна експльозія атомової бомби на острові Бікіні на Тихому океані, відбудеться не 1-го травня, як було заповіджено, а 8-го. У випробовуванні вперше зможуть взяти участь журналісти.

● **Від 23-го квітня** ціна на всі часописи в Арґентині подвоїться: часописи, які коштували по 40 центавів, коштуватимуть по 80 центавів. Підвищення цін спричинене подорожчанням паперу.

● **Вісім представників** американської авіяційної промисловости виїхали до Мюнхену в Німеччині, де візьмуть участь в нарадах про розвиток продукції керованих ракет. В цих нарадах візьмуть також участь представники держав, які є членами Північно - Атлантійського Оборонного Пакту (НАТО).

● **Статистичне Бюро** обраховало, що 30 відсотків усіх нещасливих випадків на шляхах ЗДА спричинені надмірно швидкою їздою автами.

● **Генерал Леслі Р. Гровес** заявив, що великі запаси атомових і водневих бомб в ЗДА і СССР причиняються до того, що ні одна з цих двох держав не може відважитися на те, щоб почати нову війну.

● **Ствержено**, що в лютому цього року 60 відсотків американських родин мають свої власні доми. У квітні 1950 року тільки 55 відсотків родин мали свої доми. Найбільше власних домів є в північно середніх стейтах, а найменше в північно-східніх.

● **На кораблі „Рома"**, який прибув з Італії до Ню Йорку, в родині Ґерріно Муччіні народилася донечка, яку названо від імени капітана корабля Джузеппою. Капітан корабля і медична сестра були кумами, а хрестив новонароджену дитину корабельний священик. Батьки їдуть як нові іміґранти до Бостону, Массачусетс.

● **Федеральний Суд** в Брукліні, Ню Йорк, судив 17 осіб, які признались, що належали до злодійської сітки, що крала авта по цілій країні. Впродовж вісьмох років члени цієї сітки вкрали 1,000 авт. Злодіїв очолював 62-річний Ґабріель Вібоніні.

В СВІТІ

● **Райніє III, князь Монако** і його молода дружина Ґрація Патріція (Ґрейс Келлі) у четвер пополудні, за дві години після вінчання в католицькому соборі, виїхали в пошлюбну подорож яхтою князя „Део Еванте" (З Господньою допомогою). Неспокійна погода на Середземному морі, загнала їх до сусідньої спокійної затоки. — Тому, що 1,400 журналістів і фотографів вщерть виповнили б собор, на церковний шлюб князя Райніє і Ґрейс впустили тільки вибраних 100 журналістів і радіо — та телевізійних операторів. Поза тим було 600 запрошених, здебільша позамісцевих гостей. З місцевого населення мало хто попав на вінчання свого князя.

● **Англійського генерала** Джофрі і Бернa, командувача військових операцій проти комуністів на Маляйському півострові, призначено головним командантом усіх британських збройних сил на Середньому Сході. Він має тепер 57 років. Ще молодим старшиною він утратив одну руку в змаганнях військових санкарів у Швайцарії, але не покинув військової служби.

● **У Женеві** вже 44-ий раз зустрілись в минулий четвер 19-го квітня на „нарадах" американський амбасадор в ЧСР Алексіс Джонсон з комуно-китайським амбасадором в Польщі Ванґ Пінґ - наном. Ця диковинна „конференція" триває вже 9 місяців. Повідомлено, що наступна зустріч відбудеться 27 квітня ц. р. Вони радять над звільненням американців з комуно-китайських в'язниць. Уряд ЗДА не хоче говорити з червоним Китаєм про інші справи, поки всіх громадян ЗДА не випустять з тої країни, а китайці затримують їх, наполягаючи на переговорах про Формозу і членстві комуністичного Китаю в Об'єднаних Націях.

● **Двох монгольських коней** золотисто - брунатної барви привезено до Лондону з СССР. Проводив їх ветеринар і двоє козаків. Це дарунок, що його Хрущов і Булґанін призначили для чоловіка і сина Єлисавети II. Ці коні дістали за свою расовість багато нагород на різних виставках. Один має 4 роки, другий — 3 роки.

● **Англійська розвідка** запевняє, що большевики набирають і вишколюють „добровільців"-мусульман у Казахстані й інших середньо - азійських „республіках", щоб вислати їх у поміч арабам на випадок війни Єгипту з Ізраїлем. У Тбілісі (Тифлісі) в Грузії вже буцімто приготовано транспортові літаки для перевезення цих „добровільців" на летовища Сирії і Єгипту. Водночас Хрущов і Булґанін заявляють в Лондоні про свою „миролюбність".

● **Хрущов і Булґанін** плянують свою найближчу подорож до скандинавських країн — Швеції, Норвеґії і Данії — що їх уважають тепер за найкращий терен для „невтральномирової" пропаґандивної кампанії. З другого боку, данська королівська пара збирається їхати до Ісляндії переконувати ісляндців, щоб відмовились від самогубної думки — ліквідувати американську базу.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВИБОРЧІ ГАСЛА

Від виборів, що відбудуться в листопаді, ділить нас ще пів року, але фактичний їх вислід вирішується поступово вже тепер, у передвиборчій кампанії. Тим то обидві великі партії і в їх рямках поодинокі групи докладають багато зусиль, щоб своїми виборчими гаслами, які на партійних конвенціях будуть оформлені у відповідні передвиборчі плятформи, здобути собі якнайбільше голосів, а значить і перемогу у виборах. Очевидно, що не всі виборчі гасла перерішують політику уряду, але вони на неї поважно впливають і актуалізують висловлювані ними проблеми.

Цьогорічні виборчі гасла вже виразно зарисовуються. Мабуть, перевагу матимуть внутрішні справи, вже хоч би тому, що закордонна політика уряду має обопартійний характер і загальну апробату. Все ж таки обидві партії, розгортаючи виборчу кампанію, уважно прислухаються до голосів і побажань населення і кожної його групи, бож відомо, що остаточний вислід виборів може перерішити кожний окремий голос.

Нас, як громадян цієї країни, цікавлять усі проблеми, під знаком яких відбуватимуться вибори. Фармерське законодавство, податки, робітничі справи, громадські вольності, шкільництво і дороги, соціяльне забезпечення і безліч інших проблем американського народу — є нашими проблемами. Всіми цими справами треба цікавитись і на всі треба виробити собі власний погляд, щоб відповідно поступати. А проте ми, як одна з багатьох етнічних груп, можемо мати й деякі спеціяльні проблеми, розв'язання яких буде корисним для всієї країни. І тому ці проблеми мають лягти в основу наших спеціяльних виборчих гасел, які ми повинні довести до відома обидвох партій, поробивши всі можливі старання, щоб були вони у відповідній мірі включені в партійні виборчі плятформи.

З внутрішніх справ країни немає, здається, якихось спеціяльних, що за них окремо треба було б змагатись етнічним групам. Бо коли мова про такі справи, як плекання мови, культури, звичаїв і традицій народу нашого походження, то на це є не тільки всі можливості, а й всіляка заохота збоку навіть найвищих державних установ та осіб. Біда тільки в тому, що саме цю заохоту ми не завжди беремо собі до серця, часом навіть самі спихаємо прекрасні українські звичаї лише до специфічних показів, а найкращі твори української культури — до музейних експонатів. Іноді здається, що коли б ми хотіли оформити у виборчі гасла наші справжні тенденції, то вони йшли б радше як протиставлення загальним американським тенденціям у плеканні традицій і культури різних етнічних груп.

Натомість деякі дуже важливі й корисні для країни гасла могли б і повинні додати поодинокі національні групи, *в тому числі й наша українська, до передвиборчих плятформ у закордонно-політичних проблемах. Саме впродовж* цієї урядової каденції скристалізувалась і оформилась концепція непередрішенства. Це далеко не значить, що за неї відповідальна Республіканська партія чи республіканський уряд. В активній політиці непередрішенства заанґажовані і республіканці і демократи, непередрішенство є виразною обопартійною політикою, і в обидвох партіях є також прихильники цієї концепції.

Ось з цього й виходить наше спеціяльне виборче завдання і наше спеціяльне виборче гасло, яке нам необхідно висувати і намагатись, щоб воно у відповідній формі та мірі було включене в плятформи обидвох партій. В цьому випадку нам треба обстоювати, базований на найкращих американських ідеалах, вилсонівський пункт про самовизначення народів так, як він був здійснений перед його запереченням всілякими імперіялістами після першої світової війни. Тоді український нарід перерішив, що він хоче жити у вільній, незалежній, самостійній і соборній Українській Державі. Недавно один високий урядовець державного департаменту заявив, що Америка зробила кардинальну політичну помилку, не визнавши цього факту тоді, коли він заіснував. Цієї помилки не можна продовжувати, бо це суперечило б не тільки американським принципам, але й практичним американським інтересам.

Рівночасно з цим сьогоднішня політична ситуація та політичні тенденції насувають нам ще одне гасло, тісно пов'язане з попереднім. Вважаємо, що в загальній американській закордонній політиці найправильнішим гаслом було б: „Мир через визволення". Бо мир — це те, чого найбільше прагнуть народи світу, а визволення всіх поневолених є головною передумовою миру. Це є наше переконання, і ми повинні робити все можливе, щоб його спопуляризувати і здобути для нього тих, що думають інакше.

ПОЛІТИКА ЧИ ПРОПАҐАНДА

Лондон. — 18-го квітня появились в Лондоні члени „колективної диктатури" — Булґанін і Хрущов. Британський уряд запрошуючи совєтських вельмож відвідати об'єднане Королівство, мав на увазі насамперед політичні переговори з ними.

Перед другою світовою війною уряд Британії докладав усіх можливих старань, щоб договоритися з Гітлером, розмежувати інтереси Англії та Німеччини. Тоді спроби договоритися з німецьким диктатором не дали успіху. Чи будуть успішні переговори з Булґаніним і Хрущовим — незабаром побачимо.

Уже тепер громадяни Британії непомалу занепокосні дивною тактикою совєтських диктаторів. Комуністичний уряд видав у Москві заяву, мовляв, уряд сера Антоні Ідена не дає згоди показати совєтським гостям „народ" в Англії. З цього виходило б, що британський уряд „боїться", щоб Булґанін і Хрущов не ширили своїх ідей в народних масах Британії.

Хто знає життя в Англії, той зразу назве цю заяву совєтського уряду низького сорту демагогією. Уявіть собі: Москва присилала в Англію недавно свого генерала від поліції Сєрова, щоб виясняв усі подробиці охорони дорогоцінного життя Хрущова і Булґаніна. Із совєтськими вельможами приїхали в Англію і їхні охоронці, які не відступають від них, щоб „батькам народу" нічого лихого не трапилося. Як же в цих обставинах можуть совєтські гості „розмовляти з народом" Англії? Напр., вони прийшли б на якусь фабрику і там могли б натрапити на українців, поляків чи балтійців, що побували в сибірських таборах „з ласки" цих самих — Булґаніна і Хрущова. Такої зустрічі „з народом" боїться Булґанін і Хрущов, як своєї смерти. Але вони використовують демагогію, в першу чергу для підвладного їм населення СССР, і, до певної міри, щоб викликати враження в світі, мовляв, вони охочі до „обміну ідей", але на перешкоді стоїть „буржуазний уряд"...

Ці большевицькі заяви знайшли свій вігук у лондонському парляменті і в пресі. Лорд Еттлі, бувший прем'єр соціялістичного уряду, в „Дейлі Експрес" з 8 квітня писав про заміну одноосібної диктатури в Москві диктатурою колективною:

„З погляду демократа, заміна диктаткри однієї особи оліґархією — це невеликий поступ. Час покаже, але в тоталістичній державі, як можна бачити на багатьох прикладах з історії, завжди є правдоподібний новий палацовий переворот і поява нового диктатора. Персонально, я не бачу в Росії справжнього поступу до свободи, поки не бачу опозиції".

Консервативний посол у парляменті п. Пейтон поставив питання прем'єрові:

„Чи зробите Ви все можливе, щоб не дати цій візиті стати кампанією комуністичної пропаґанди?"

Проти ілюзій щодо комуністичних диктаторів перестерігав громадян Британії католицький єпископ Лідсу, д-р Гінен:

„Настав час, щоб ми показали відвагу перед лицем великих братів, як і перед лицем дуже малих братів. Скажімо ворогам Бога, що ми віримо не словам їх, а ділам".

„Черч Таймс", орган Англіканської Церкви пише про приїзд Булґаніна і Хрущова:

„Нехай вони на ділі відмовляться від пляну панування над світом і нехай відчинять двері для необмеженого обміну — людей і ідей між Сходом і Заходом". Газета стверджує, що Хрущов і Булґанін відмовилися від Сталіна, але не відреклися сталінізму.

П. А.

КОНФЕРЕНЦІЯ МОСКОВСЬКИХ ІСТОРИКІВ

25, 27 і 28 січня в Москві відбулася конференція читачів журналу „Вопросы Истории". Участь в конференції взяло понад 600 осіб. Головні доповіді про напрямок і завдання журналу на 1956 рік виголосили редактор журналу Панкратова і її заступник Бурджалов. В дискусії виступило 37 „читачів".

„Вопросы Истории" — це єдиний в СССР журнал, присвячений історичним проблемам. Панкратова заявила, що це журнал „через який партія впливає на розвиток історичної науки", а питання історичної науки — „це питання нашої комуністичної ідеології". В прикінцевому слові Панкратова заявила, що „назріла необхідність конкретніше розглянути питання становища історичної науки. Після 20-го з'їзду партії, засновуючись на його рішеннях, треба буде обговорити конкретні історичні проблеми..." Бурджалов у відповідь на зауваження дискутантів заявив, що в своїй діяльності „редакція виходить із вказівок партії і намагається правильно їх здійснювати". Інший дискутант заявив, що діяльність журналу „відповідає лінії партії в розвитку нашої науки".

З огляду на це доводиться розглядати конференцію читачів не як особисті думки учасників конференції, а як вияснення нової лінії комуністичної партії в історичній науці.

Головною проблемою конференції була чергова переоцінка російської історії, зокрема насвітлення російського імперіялізму. Бурджалов заявив, що в історичних працях „не насвітлюється національно-колоніяльної політики царизму, не показується ролі царської Росії, як тюрми народів, а всі національні рухи оголошується реакційними". Дискутант С. Дубровський заявив, що „деякі автори в оцінці діяльности царів спираються на праці буржуазних істориків. Совєтський патріотизм змішують з патріотизмом дореволюційного часу". Е. Лавров сказав, що „замовчувалось загарбницьку колоніяльну політику Росії на Кавказі". Автори багатьох праць „некритично використовували царські джерела і твори буржуазних істориків. Це приводило до ідеалізації царизму і його представників на Кавказі, зокрема Єрмолова". Е. Богуш заявив, що „робляться спроби використати авторитет Маркса і Енґельса для того, щоб... виправдати ті чи інші зовнішньополітичні акти царської Росії", тоді як в дійсності Маркс і Енґельс „високо оцінювали значення національно-визвольних рухів народів Росії, зокрема поляків і кавказьких горців".

Як друга сторона цієї медалі, логічно виплила потреба нового підходу до національно-визвольної боротьби неросійських народів. Бурджалов заявив, що багато принципових питань цієї боротьби ще не порушено. Е. Лавров сказав, що „правильне дослідження взаємовідносин національностей нашої країни в минулому має велике політичне і наукове значення". Ще перед цією конференцією ряд істориків поставили перед редакцією журналу потребу реабілітації національно-визвольної боротьби народів Кавказу, очолюваної Шамілем. Про рух Шаміля найбільше говорилося на конференції, ця проблема найбільше непокоїла учасників дискусії. Бурджалов визнав, що, мовляв, треба вернутися до цієї проблеми і дати їй нове правдиве насвітлення. Як відомо, рух Шаміля останнє десятиліття трактувалось як антинародний, який викликали і підтримували Англія і Туреччина, що народні маси Кавказу боролися за приєднання до Росії. Тепер один з дискутантів А. Пікман вимагає, щоб рух Шаміля „розглядати як проґресивний". Е. Лавров протестував проти того, що деякі історики „закреслили героїчні сторінки історії боротьби кавказьких народів за свободу і незалежність", що ці історики „заперечували народний характер боротьби горців і перебільшували ролю чужоземних держав в організації цієї боротьби".

Бурджалов заявив: „Ми хочемо більш прихильно насвітлювати історію народів, зокрема історію національно-визвольних рухів". Одначе й новий підхід до цих проблем повний протиріч. З одного боку, залишається „проґресивне значення приєднання неросійських народів до Росії", з другого визнається, що це „проґресивне" приєднання відбувалося шляхом звичайного завойовування, і що народи боролися проти цього приєднання.

Крім наведених, на конференції порушувано й інші проблеми історичної науки. Одностайно ствердженео непридатність і ненауковість всіх історичних праць останнього десятиліття. Визнано фальшивість політичних схем, на підставі яких написано ці історичні праці. Возвеличуванню російського імперіялізму приходить кінець. Одначе, не слід сподіватися правдивого насвітлення російської історії, а особливо історії національно-визвольних рухів неросійських народів. Москва шукатиме нових метод фальсифікації, бо вона ніколи добровільно не відмовиться від поневолення захоплених нею народів.

Л. Лиман

ПОХІД НЕГРІВ НА ПІВНІЧ

Докладної сумаричної статистики населення в ЗДА за расами на нинішній день не оприлюднено і ледве чи вона існує, а тому треба здебільша користуватись статистикою з останнього перепису населення, переведеного в 1950 році. Все населення ЗДА нараховувало тоді 150,697,361 особу, з чого негрів було кругло 10% — 15,042,288. У 1954 р. населення ЗДА зросло вже до 162,414,000, але відсоток негрів, мабуть, дещо підвищився, бо не-білих було тоді 17,410,000 (в тому числі — індіяни, китайці, японці, порторіканці й ін. — деталізованої статистики ще не оприлюднено). Центром негритянського населення все ще є американський Південь: у 1950 році, на 15 мільйонів негрів, у 9-ох південних стейтах (Джорджія, Норт Каролайна, Міссісіпі, Алабама, Тексас, Луїзіяна, Савт Каролайна, Вирджінія і Фльорида) мешкало їх більше, як половина — 8,095,493. Решта 6,946,795 були розпорошені по всіх інших 39 стейтах, з яких тільки в трьох — нюйоркському, пенсилвенійському й иллинойському — мешкали їх 2,202,656. Тяга негрів з Півдня Америки на Північ безперервно продовжується. Міста Ню Йорк і Шикаґо є найбільшими зосередженнями негрів на Півночі ЗДА і найбільш притягаючими „маґнетами", власне, з уваги на існуючі в цих містах великі негритянські дільниці та розмірно найкращі умови на ринку праці. Филаделфія з цього останнього погляду некорисне місто, а коли й прибувають туди „іміґранти" з „кольорових" південних стейтів, то головно тільки завдяки її географії: це перше понадмільйонове місто в Америці на північ від лінії, поза якою негри ще не зовсім зрівняні з білими. Але найбільш характеристичні ознаки великого переселенського руху негрів із Півдня на Північ виявляє з усіх цих трьох найбільших американських міст — Шикаґо.

Повної статистики переселенського руху, очевидно, нема, бо в Америці нема европейського примусу вимельдовування і замельдовування при зміні місця замешкання. Проте, за самими негритянськими джерелами, що 15 хвилин прибуває до Шикаґо один негр (чи негритянка) з південних стейтів, що на місяць становить кругло 3,000 осіб, або 36,000 річно. Коли в 1950 році Шикаґо нараховувало 3.620,962 мешканців, а в т. зв. метрополітальній ареї того міста було 5,495,364 мешканців (між статистикою найбільших американських міст в межах їхніх дільниць та в межах т. зв. метрополії, себто включно з найбільшими довкільними місцевостями, — є поважна різниця), то, згідно з підрахунком „Шикаґо Трибюн", у 1955 році було в самому Шикаґо 700,000 негрів, а в метрополітальній окрузі цього міста — 840,000. Таким чином негри становлять тепер коло 20% мешканців Шикаґо. Тому ж, що вони постійно витискають білих в самому місті, „завойовуючи" кожного тижня пересічно по 2½ бльоки кам'яниць, „ЮС Нюз енд Ворлд Ріпорт", покликаючись на опінію добре поінформованого негритянського журналіста, твердить, що „десь у 1970-му році Шикаґо може мати вже негритянського посадника". Білі „бороняться" не завжди по-джентлменськи. Процес поширювання неграми своєї „сфери впливів" в Шикаґо, себто щораз глибшого врізування негритянського населення в доми й вулиці, зайняті досі виключно білими, — іде в супроводі погрожувань, образ, ба навіть інколи підпалів і підкидування бомб.

Проблема взагалі надзвичайно складна. Не так з причини нерівности прав у пів-

(Закінчення на стор. 3-ій)

ВЕСЕЛИКИ

Хоч сади ще не заквітчані,
Журавлі вгорі пливуть.
В наших селах на Подільщині
Їх веселиками звуть.

Ще сніги в ярах до пояса,
Ліс густий в полоні снів.
Дітвора не заспокоїться,
Як почує журавлів.

На пшениць зеленім килимі
Птахи щось погомонять,
Потім, враз змахнувши крилами,
Аж до Курщини летять.

Над полями ще невмитими,
Над мережкою села
Вже весна смичком невидимим
Розмахнулась, провела —

Всюди струнами веселими
Гомінкі струмки дзвенять...
Добра вість проходить селами,
Що веселики летять.

АНДРІЙ МЯСТКІВСЬКИЙ

„ВИЩІСТЬ" СОВЄТСЬКОЇ МЕДИЦИНИ

Як знаємо, москалі мають бути в усьому першими. Всі світові винаходи належать їм, а всякі Едісони, Марконі тощо — були тільки плягіяторами.

Ясна річ, що й медицина не могла бути винятком з цього загального правила, і тому, як тільки котрийсь із видатних комуністів західнього світу захворіє, його обов'язково везуть до Москви на лікування. Московська, мовляв, медицина найкраща в світі.

Від того лікування дехто там же в Москві і вмирає, а дехто видужує. Коли вмирає, то, ясно, хвороба була вже занадто занедбана, і смерть однаково неминуча. Коли ж видужує, московська пропаґанда негайно використовує випадок і ширить леґенду про „вищість" московської медицини.

Яків Брінґадзін, мабуть, сам лікар, в буенос-айренському щоденнику „Ель Мундо" (з 27 березня) присвятив цій справі поважну студію, приводом до якої став випадок із лідером французьких комуністів Морісом Торрезом, що його, коли він захворів, возили до Москви.

„Чи справді, — запитує Брінґадзін, — совєтська медицина перевищує західньо-европейську?"

Докладно розглянувши справу, відповідає — ні! Як в багатьох інших галузях людської діяльности, так і в медицині, Москва не тільки не має чого навчати західні країни, але, навпаки, повинна б ще багато чого запозичити, головно щодо терапевтичних засобів, що є в Москві (не кажучи вже про менші осередки СССР) значно застарілими.

Я. Брінґадзін ґрунтується в своїй студії головно на свідченнях групи швайцарських лікарів, які, виявивши симпатії до совєтського режиму, мали можливість кілька місяців тому оглянути московські шпиталі і поговорити з московськими колеґами.

Отже, перша завваґа, яку зробили ці симпатики москалів, це те, що теперішня совєтська медицина цілковито побудована на засадах матеріялістичної філософії. Її офіційною доктриною стала доктрина Павлова, що дозволяє давати чисто матеріялістичні вияснення всім фактам психічного і фізичного життя. Доктрина Павлова дає, крім того, можливість студіювати всі явища людського організму в функціональному відношенні до умов існування в певному середовищі. А ця синтетична концепція людини виливається в істотну концепцію: — в соціялістичному середовищі людина осягає максимум задоволення (совєтський „рай"!) і тим зміцнює своє психічне й фізичне здоров'я, тоді як у капіталістичному оточенні людина завжди незадоволена, і від того — терпить її здоров'я.

Це — головна теоретична підстава „вищости" совєтської медицини. На ній ґрунтується, зокрема, совєтська психіятрія, яка в лікуванні хворих намагається витворити „нову людину", що ставила б інтереси суспільства понад особисті інтереси, і тим створила б у собі вищі інтереси, що надавали б вищий сенс життю.

На відміну від західньої медицини, що давно вже відкинула підставові філософічні теорії, які не давали можливости об'єктивно спостерігати факти і тим затримували розвиток науки, совєтська медицина мусить твердо триматися накиненої їй матеріялістичної ідеології, і, якщо іноді відкидає ту чи іншу теорію, то робить це не тому, що її заперечують факти, а тому, що вона в тій чи іншій мірі суперечить тій ідеології.

Як згадані вище швайцарські лікарі, так і французькі лікарі, які теж недавно відвідували московські шпиталі, відмічають бідність лікарських технічних засобів. У порівнянні з будинком університету, московською підземкою тощо, шпиталі і клініки вражають своєю вбогістю. Ця убогість особливо вражає саме тих, хто, знаючи великі осяги совєтських хірургів, сподівається знайти й відповідну до того обстанову.

„Піклування про хворих, без сумніву, не зле, і компетенція лікарів безперечна, але безсумнівна також перестарілість приміщень і вбогість матеріялу..."

Дуже багато писалося свого часу про безболісні народини дітей, як про спеціяльно московську методу. Французький гінеколог Мішон відвідав „Дім Матері" в Москві, де якраз застосовується цю методу, яка полягає в тому, що породілля має родити „без страху". Він оповідає:

„Московські колеґи прийняли нас із справжньою чемністю й привітністю і відповіли на всі запити, що ми їх поставили після того, як оглянули „Дім Матері" згори донизу. З самого входу ми отримали враження чистоти і порядку, і це враження затримувалося в нас у міру того, як ми оглядали залі і різні приміщення. Але в залі самих народин не вживається ніякого знечулювального засобу: все відбувається якнайбільш природно. Жінки народжують дітей цілком так, як робили це в допотопні часи..."

Розпропаґована „вищість" совєтської медицини — це лише один із засобів політичної пропаґанди, що був можливий, поки не було фахової контролі. З моменту, як лікарі фахівці одержують можливість приглянутися ближче до справи, міт тої „вищости" негайно розвіюється, як маскувальний дим під подувом свіжого вітру...

Євген Онацький

Данило Богачевський

ТУХОЛЯ

(2)

Наприкінці гарного, весняного, квітневого дня вагони відкрито і нас запроваджено до бараків. Була це Тухоля. Тухоля — мале містечко в Познанщині, розташоване серед боліт і пісків, близько тодішньої німецької границі, яке тим відзначалося, що мало цілий ліс бараків, побудованих ще німцями під час першої світової війни, а призначених на приміщення полонених. Нас приміщено в групі бараків, збитих з дощок, покритих випуклою хвилястою бляхою, без печей. Кількости бараків в цій групі довше не пам'ятаю (8 до 12). Бараки були густо обведені кольчастим дротом, серединою ходила сторожа. На рогах групи бараків були вежі, де була також сторожа узброєна кулеметами. Між бараками були „туалети", які в нашому пізнішому житті відіграли велику ролю. Весь ґрунт був чистий пісок. В бараках вздовж стін були причі. Були це голі дошки і трохи деревної вовни. Не були вони м'які, та ми вже бували на возі і під возом, тож остаточно і тут улаштувалися та... привикли. Харч був цілком мізерний — тяжко собі уявити щось гіршого. Це мало бути наше стале приміщення. Як довго? Це була велика невідома.

Перша проба утечі вночі через дроти закінчилася дуже кривавo, а може і смертельно. Цього вже не пам'ятаю добре, як також не можу собі пригадати і прізвищ тих, які перші пробували тікати. І так ми мусіли приготовитися на довге перебування в таборі. Було нас тоді, якщо не помиляюся, коло 750 старшин, а може і більше.

Очевидно — перші дні минали досить скоро. Ми ще випочивали по тих всіх переходах, потрохи улаштовувалися та розглядалися в нашому новому положенні. Одначе з часом, і то можна сказати мимоволі, підсвідомо навіть виринула думка: Що робити? Чим зайняти час? Це питання було зовсім природне, самозрозуміле, бо ж це все був народ молодий, повний життя та руху, а тут нагло прийшло: сиди без діла. Треба було конечно бодай частинно виладувати енерґію в якомусь напрямі.

З самої природи речі перші думки були спрямовані в напрямі евентуальної втечі. Ми розвідали, що до німецької границі є тільки коло 20 кілометрів, що по дорозі є німецькі колоністи, прихильні до нас, тож втеча була не таким то дуже важким підприємством. Тож почали придумувати, як видістатися поза дроти. І ті думки не були безуспішні. Вже досить вчасно почалися — дуже рідкі спершу — але успішні проби втечі. І це зовсім природно. Бо ж в'язень може всі свої думки сконцентрувати в напрямі можливостей втечі, а сторожа має багато інших заінтересувань, розваг і турбот. Способів втечі було надзвичайно багато. Дуже часто бувало, що певна „група імпрезова" уряджувала „імпрезу" в одному кінці бараків. А що ті імпрези були чудово обдумувані і виконувані, тож всі мешканці бараків, а також і сторожа концентрувалися в тому кінці, а тим часом в другому закутку відбувався „перехід", а сліди його зараз усувано. З таких імпрез вбилася мені в пам'ять найсильніше: „совєтська делеґація". В склад її входило троє делеґатів: Ленін, Троцький (третього вже не пам'ятаю). Були вони так знаменито ухарактеризовані і прийняття їх так заранжовано, що досі це стоїть мені перед очима. Коли нас проваджено до церкви, яку уладжено в другій групі бараків поза дротами, то бувало часто, що при повороті бракувало кілька осіб. Вправді сторожа числила при виході і при повороті, та це аранжовано так, що завжди верталася та сама кількість, яка виходила. Знову ж один з „мандрівників", чотар Ч. так добре переодягнувся за польського офіцера (з шапки, з допомогою патичків зробив „роґативку", на ковнір куртки вложив кожушок і т. д.), що сторожа його не відрізнила і перепустила через браму, думаючи, що це виходить один з польських старшин, які тоді були на інспекції табору.

Всі способи втечі годі перечислити.

Щовечора сторожа переходила барак за бараком і числила всіх. А кожну втечу треба було замаскувати на один-два дні, щоб дати змогу втікачеві дістатися спокійно в безпечне місце. Тож, коли хто втік, то з другого сусіднього бараку приходила резерва і вже перед кінцем числення мусіла бути на своєму місці. Це відбувалося через відповідно приладжені місця в бараках, де були наші „туалети". Були випадки, що якось так „нещасливо" зложилося, що при численні було більше осіб, як мало бути в тому бараку, але сторожа тим дуже не переймалася „ліпше забагато, як замало".

Коли ті втечі ставали все частіші і не помагали жадні загострення та засоби обережности, капітан, командант сторожі (якого ми звали „Заґлобою") впав на ориґінальний помисл. До кожного бараку дав одного сторожа, який мав там ночувати. Було воно нам дуже невигідне і треба було якось „дипломатично" їх позбутися. Використали ми ту обставину, що коли капітан посилав тих сторожів, то їм дуже наказував, щоб були вони осторожні та чуйні, бо „полонені є дуже спритні і дуже небезпечні", — то ми почали їм розповідати, як то в Росії в часі революції пропадали безслідно люди і тим подібні страшні речі. І дійсно, чи це поділало, чи може це, що все ж таки втечі не припинилися зовсім, — досить з того, що по якомусь часі ті наші „хоронителі" вже більше не вернулися.

Але втечі почали робити нашій команді все більше клопотів, а то тим більше, що з такими втечами в'язалися часто статті в німецькій пресі, які не раз не були приємні. А Польща ще рахувалася поважно з опінією закордону.

Щоб відкрити місця втечі команда сторожі спровадила раз аґентів з поліційними псами, і ті переходили здовж дротів крок за кроком. В одному місці чуємо таку розмову: Командант нашої сторожі показує якийсь знак в піску і каже: — „А ось! Туди тікають!" — На це відповідає йому аґент: „Але ж, пане капітане, туди і миш не пролізе". На це капітан: „Що ви мені говорите, що миш не пролізе, а мені прецінь люди тікають".

ПОХІД НЕГРІВ НА ПІВНІЧ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

денних стейтах, дискримінації та ображеного почування — бо цієї нерівности там щораз менше, — як наслідком економічних умовин, негритянське населення масово переїздить у північні стейти. Родини, приятелі чи знайомі, які переїхали до Шикаґо, пишуть своїм „залишенцям", що у Шикаґо можна заробити за день майже стільки, скільки заробляють вони в південному стейті за тиждень. Ясно, що „залишенці", які дістають такі листи, негайно пакують своє бідне манаття і з немовлятами, дитячими возиками, матрацами та поганенькими валізками приїздять до Шикаґо, з адресами тих, що їм можуть допомогти влаштуватись. На залізничій стації в Шикаґо та на шляху ч. 54 буквально щодня можна спостерігати такі переселенчі сцени. Очевидно, при найкращій волі „допомогти влаштуватись" (а доброї волі часом бракує, і новоприбулі негри часто падають жертвою своєї легкодушної віри в кревняка чи приятеля, — як це буває в усьому світі, незалежно від раси і народности), з кожним дем гіршає мешкальна проблема негрів. На одній квадратовій милі в Шикаґо скупчується коло 39 тисяч негрів — в чотири рази більше як білих. В одній кімнаті мешкають родини з кількох, а то й кільканадцятьох осіб. Створюються нестерпні гігієнічні умовини. Ясно, що коли тільки новоприбулі починають сяк-так „ставати на ноги" — вони платять солоні гроші на комірне, аби дістати помешкання. Куди вищі ціни, пропоновані неграми за помешкання чи будинок, є великим арґументом для білих власників домів винаймити неграм помешкання, чи продавати їм доми, поминаючи вже найповажніший арґумент рівности рас. Тому й „інвазія" негрів ступає нестримно вперед, а білі мешканці Шикаґо щораз більше переїздять на передмістя і до довкільних місцевостей.

Але мешкальна проблема — це не все. Постійний приплив негрів до Шикаґа та непропорціонально великий природний приріст негритянського населення в порівнянні з приростом білих, створюють надмірну густоту мешканців негритянської дільниці, яка породжує поважні соціяльні наслідки. Довготривалий добробут в усій країні, зокрема квітучий стан великого промислу в Шикаґо, сприяє зростанню переселенської хвилі негрів та їх природному приростові. Але не всі приїздять з грішми, не всі влаштовуються, не всі доробляються. Тому аж 75% усієї суспільної допомоги, що її видає місто, припадає на негритянське населення. І хоч негри становлять лише одну п'яту частину всіх мешканців міста, проте поліційні акти за 1954 рік виказують, що на кожних три убивства в двох випадкох арештовоно негрів, а на кожних два випадки грабунку чи знасилування — один випадок обтяжував рахунок негрів. У торгівлі наркотиками відношення ще гірше: 5:1. Через погіршання умовин безпеки в Шикаґо, яке, зрештою, має в своїй історії з цього погляду дуже сумні періоди, зовсім незалежно від расової проблеми, — крамниці зачиняють тут перед ніччю, деякі церкви скасували вечірні Богослужби, а урядам праці трудно знайти охочих до праці нічних сторожів.

Ясно, що негри в Шикаґо (як і в Ню Йорку, Филаделфії чи Балтіморі) — це не самі бідаки. Косметичний, харчовий, пакунковий й інші роди промислу стають засягом негритянського капіталу й керівництва. Негритянські фабрики затруднюють також і білих і постачають свої вироби білим. В Шикаґо є 350 лікарів-негрів і понад 375 адвокатів, є один стейтовий конґресмен-негр, є один міський суддя, а всі чотири щоденники утримують також негритянських репортерів. Є теж у Шикаґо коло 5,000 мішаних, біло-чорних, подруж, а сеґреґація в школах, публічних садах, на пляжах, в собвеях, автобусах, кінах і театрах, як скрізь на Півночі, — скасована. Все ж більшість із 75 приватних шпиталів Шикаґо хворих негрів не приймають, і вони здані головно на міське шпитальництво. Прикметним явищем є те, що нехіть до негрів, що масово напливають із Півдня, виявляється частенько і збоку самих „тубільних" шикаґівських негрів, які дивляться звисока на „пришельців".

Тому це цікава, складна й трудна проблема, яку стараються розв'язати місто, стейт, і різні соціяльні та наукові установи, але яку розв'яже щойно — час.

● У Дрездені 4 червня ц. р. буде відкрита відбудована ґалерія, в якій виставлять частину образів безцінної вартости, що їх большевики загарбали були після окупації Німеччини й недавно повернули. Між цими образами буде „Сикстинська Мадонна" Рафаеля. Частина образів залишиться в Східньому Верліні, де їх після знищення реставрують, якого вони зазнали за час пеербування в Совєтах. Верлінські комуністи взагалі хотіли затримати всю колекцію, але Дрезден виграв процес.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Филаделфія, Па.

Українська зустріч з американськими батьками та учениками.

Зустріч влаштована Інтернаціональним Інститутом у Филаделфії зі шкільними батьками згл. „кружком матерей при школі (у нас існували „батьківські кружки") відбулася в дні 15-го березня б. р. у середній школі на Френкфорді, на якій згідно з пляном, підписаний як голова „Самопомочі" виголосив доповідь на тему: „Люди без коріння".

Зібраних на залі понад 100 осіб, самі жінки з околиці Френкфорду та кілька учителів, що обговорювали різні шкільні проблеми та головно проблеми співпраці в ділянці кращого виховання молоді. Мр. Пендельтон, референт Інт. Інституту з'ясував коротко цілі і завдання тієї інституції та співпрацю з новими іміґрантами, і потому представив доповідача, як голову „Самопомочі" та активного нового іміґранта.

Підписаний з'ясував коротко початки української еміґрації за часів гетьмана Мазепи, згадав про польську еміґрацію по повстоннях (в тій околиці багато поляків), українську еміґрацію по першій світовій війні, і потім докладніше про мільйонову еміґрацію по другій світовій війні, що розбрилась по всьому світі, вона найшла інші прихильні країни та дещо запустила „коріння", як велика скількість у ЗДА, що своєю позитивною працею збагачує країну нового поселення. І тому всі вони — це не конечно „люди без коріння".

Але властивими „людьми без коріння" є мільйони мешканців різних країн, а головно з України, яких вивезли большевики у Казахстан, на Сибір та в концентраційні табори „великого Радянського Союза", які живуть та працюють в умовинах, яких не знає взагалі історія. З'ясував ролю „залізної занавіси", нове поняття у 20-му столітті, коли власне так багато говориться про свободу, мир, рівність і т. п.

Після доповіді відповідав на численні запити присутніх з різних ділянок життя по-за „залізною занавісою" та про життя українців в ЗДА.

Для кращої орієнтації присутніх, підписаний роздав кілька примірників недільного додатку американської газети „Филаделфія Інкваєр" з репортажем „Українці серед нас" та залишив для шкільної бібліотеки кілька примірників та примірник магазину „Дочка Американської Революції" зі статтею підписаного „Що я думаю про Америку".

Присутні, обговорюючи потому проблеми виховання молоді, просили присутнього висловити кілька думок на тему різниць виховання середньошкільної молоді на Україні та в Америці. Тема дуже вдячна і коли підписаний кількома прикладами з'ясував різниці двох систем виховання, високу мораль та дисципліну тієї молоді, любов до школи та пошану для батьків та учителів та протиставив зле зрозумілу свободу тутешньої молоді, присутні батьки просили при найближчій нагоді повторити ті думки їхнім дітям, бо вони не розуміють тих проблем...

Не минув тиждень, як виникла нагода зустрітися з американськими середньошкільниками, а це в дні 21 березня б. р. в одній з найбільших та наймодернішій середній школі „Фельс Юньйор Гайскул" на півночі Филаделфії.

Школа збудована перед кількома роками коштом коло 4 мільйонів долярів, що має понад 2,000 учеників, з того коло 900 у 8 клясі, до яких підписаний та голова литовської громади Стекльоріюс, адвокат з Литви, мали відповідати на питання: 1) чому покинули свою батьківщину, 2) система виховання у вашій країні, 3) праця та організація ваших національних груп у ЗДА.

Входимо на сцену, освітлену рефлекторами, з гучномовцями, великої немов театральної залі, на якій понад 800 учеників та учениць 14—15 - літніх та коло 30 учителів. Розпочинають молитвою, відспіванням американського гимну, відчитанням уступу з біблії, та відспіванням кількох американських пісень. На сцені крім нас — керівник програми, троє учеників, вибраних до ставлення нам запитів та представник Інтер. Інституту, який нас представляє щиро і тепло, як кол. адвокатів з-поза залізної занависи, з далекої України та Литви, нових іміґрантів, а тепер вже горожан ЗДА та ставить нам запити.

Признаюсь, що мабуть перший раз в житті мав дещо трему, поглянувши на величезну залю, на сотки американської молоді, якій в легкій формі треба було сказати гірку правду в очі, що вона часто йде помилковим шляхом, та не маючи жадного скрипту перед очима, бо вирішив говорити з пам'яти. Однак поставлений запит: Чому ви покинули вашу батьківщину — можна відповісти на нього легко і широко, хоч з болем в серці. Подаю коротко історію незнаної їм України, відвічну боротьбу з ворогами, та понад 30-літню боротьбу з большевиками, що стала першою жертвою їхньої аґресії. Подаю жахливі відносини на рідних землях, а щоб ясно було, як може 200 мільйонів людей жити в тих умовинах, даю коротке порівняння: У в'язниці Сінґ-Сінґ в ЗДА також живуть люди, деякі навіть ціле життя, а деякі щасливці втікають. Мої інформації доповнює товариш Стеклюріюс з Литви, а потому обговорюємо друге питання: система виховання у нас і в них.

Подані нами інформації роблять на них помітне враження. Виховання релігійне вдома та в школі, авторитет батьків та учителів, дисципліна вдома та в школі, до 18 років не курять ані не малюють уст, ученики у мундурах — це немов старшини серед рядовиків і т. п. — проблема злочинности серед молоді взагалі — не існувала.

На третє питання мені не треба було довго відповідати, бо репортаж у місцевому часописі про українців у 1,200,000 примірників з-перед двох тижнів, що його кілька примірників залишаю для бібліотеки, досить обширно з'ясували нашу працю та організацію у Филаделфії, а мій приятель говорить коротко про литовців у Филаделфії.

Потому 3 ученики-ці на сцені ставлять цілий ряд, добре обдуманих та підготованих питань, про умовини праці, свободу релігії, заробітки, життєту стопу і т. п., на які по черзі відповідаємо. На закінчення керівник щиро нам дякує та запрошує нас оглянути школу, та виголосити окремі короткі доклади ще у 7-их клясах, що не брали участи у нашій дискусії, і крім того в одній 8-ій клясі відповідати на питання всіх учеників.

Повторяю коротко свою доповідь у 7-ій клясі і потім коло 80 учеників-ць ставлять мені безліч дуже цікавих та інтересних питань, на які відповідаю майже годину. Година минула, оглядаємо ще цілу школу, а головно експериментальну модерну щось в роді клініки для виправлювання різних фізичних хиб і дітей у будові тіла і коли наша імпреза розпочалась у 9 год. рано, кінчаємо її коло 12 год. та вертаємось додому повні вражень і цікавих помічень, із зустрічі з американською молоддю.

Наша думка і наша теза була: вони тут мають все, що душа запрагне. Вони вже не мають навіть про що мріяти, однак вони часто не розуміють цього і не доцінюють і ми старалися їм звернути на це увагу та закликати їх до любови та праці для своєї Ватьківщини, бо велика частина молоді світу є в неволі і в нужді, а завданням американської молоді допомогти всім поневоленим і переслідуваним народам...

Д-р Микола Ценко.

Бостон, Масс

З життя українців в Бостоні.

Перебуваючи вже другий рік в Бостоні на студіях мед.-дентистики, мав я нагоду слідкувати за життям українців в цьому місті.

Організаційно - культурна праця українців в Бостоні розвавається добре і приносить багато користи для української справи. Серед провідників наших тутешніх організацій, Пласту, Спілки Української Молоді Америки (СУМА), Філії УККА, є люди, що вміли своїми здібностями приєднати для нас багато прихильників між американцями й організаціями інших національностей.

Українці Бостону можуть похвалитися тим, що в Бостоні є три великі українські церкви: Церква Найсвятішого Серця Ісуса, котра об'єднує всіх українців, які святкують за новим календарем; Церква св. Юра, котра об'єднує всіх українців, що святкують свята за старим календарем, і церква св. Андрія, котра об'єднує всіх православних українців.

Українці, що живуть розкинені по всій Америці і є без релігійної опіки і без своєї школи, могли б переїхати до Бостону. Українці, які мають фахову освіту з Европи і володіють англійською мовою, могли б дістати працю по своїй спеціяльності. Існують можливості відкриття підприємств у торговельній чи іншій ділянці, однак бракує фахових сил. Доми можна набути по дешевій ціні.

Побажаним було б, щоб хтось із наших лікарів осів тут й дістав дозвіл на відкриття канцелярії в Бостоні. Незабаром має бути відкрита дентистична канцелярія нашого новоприбулого зубного лікаря.

Два українські адвокати мають тут свої канцелярії. Також є в Бостоні майже десять українських інженерів, деякі з них працюють по своїй спеціяльності.

Недавно відкрито нову українську книгарню під фірмою „Сяя". Її директор пан В. Стебницький поклав собі за завдання не тільки продавати книжки чи пластинки, але й помагати українцям, що хотіли б відкрити свої торговельні підприємства.

Хто хотів би більше довідатись про тутешнє життя чи обставини, хай ласкаво пише на адресу пароха церкви св. Юрія:

Rev. V. Kozoriz,
7 Pine Street, Boston, Mass.

Д-р І. С. Дідюк.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою і радіом)

П'ЯТДЕСЯТ РОКІВ У МИСТЕЦЬКІЙ САМОДІЯЛЬНОСТІ

2-го квітня часопис „Молодь України" опублікував вістку про ювілей найстарішого учасника мистецької самодіяльности України — Якова Краснокутського, бухгальтера Львівського університету ім. Івана Франка. Ось уже 50 років бере він участь в самодіяльних драматичних гуртках. За цей час Я. Краснокутський відіграв понад 300 різних роль, здобувши собі популярність серед глядачів. Я. Краснокутський відомий також як маляр. Усі вистави, підготовлені драматичним гуртком Львівського університету, відбувалися в його мистецькому оформленні. 50-річний ювілей творчої діяльности Я. Краснокутського відзначили студенти й професори університету.

СВІТОВИЙ РЕКОРД В. КРИШНЕВСЬКОГО

На всесоюзних змаганнях зі стріляння кулею, що відбуваються у Львові, майстер спорту В. Кришневський (совєтська армія) добився нового осягу. У стрілянні лежачи на 300 метрів з бойової ґвинтівки довільного зразка він мав 395 поцілів із 400 можливих і на 2 поціли перевищив рекорд Совєтського Союзу та офіційний рекорд світу.

З'ЇЗД СОВЄТСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ УКРАЇНИ

Наприкінці березня в Києві відбувся 3-ій з'їзд композиторів. У присвяченій цьому з'їздові редакційній статті „Радянська Україна" високо оцінює творчість Б. Лятошинського, С. Людкевича, М. Колесси, В. Гомоляки, А. Штогаренка, пісні Г. Верьовки, П. Майбороди, А. Філіпенка і Г. Цегляра. Також відзначає, як „вдалі твори", симфанічну поему В. Кирпаня, симфонію Ю. Шуровського, варіяції для симфонічної оркестри А. Коломійця і симфонію Ю. Владімірова. Про нові твори, написані за останні роки, в цій статті читаємо, що „не всі вони створені на високому мистецькому рівні, не всі доходять до серця народу, а з багатьох сотень масових пісень стали популярними лише кілька десятків..." В чому ж справа? — „Справа насамперед у тому, бо багатьом масовим творам бракує хороших мелодій(!), в них глибоко не відображені людські почуття — і народ не сприймає їх і не цінить... Вони переспівують уже давно відомі зразки, інколи написані на примітивний пісенний текст". Далі редакція висловлюється конкретніше: „Слід відзначити, що наші композитори ще не створили високохудожніх опер на сучасні теми, а також на теми революційної боротьби трудящих України за встановлення радянської влади..." Винуватця занепаду музичної культури на Україні знаходить редакція в особі... Міністерства культури УССР, яке „ще мало дбає про поширення талановитих творів радянських композиторів та про побутові умови окремих мистців". Отак, заступивши відсутність умов вільної творчости побутовими умовами, редакція закінчує свою статтю оптимістичним запевненням, мовляв, „надхнені історичними рішеннями 20-го з'їзду партії, діячі мистецтва Радянської України дадуть нові твори, які своєю художньою силою будуть гідні великого народу — будівника комунізму".

100 СТРАВ ІЗ КУКУРУДЗИ

По книгарнях і бібліотеках України появилася книжка під назвою: „Сто страв із кукурудзи", яку випустив Київський філіял науково-дослідного інституту торгівлі і громадського харчування. В цій книжці вміщено рецепти, як готувати торти, пухкі бісквіти, піскові тісточка, овочевий рулет, різного роду каші та ін. — і все це з кукурудзи. Сто кукурудзяних страв, як осяг совєтської кулінарії, рекомендує Інститут громадського харчування „широко запроваджувати по всіх робітничих і сільських їдальнях та буфетах, щоб ще краще обслуговувати трудящих".

ЗБОРИ ПРАЦІВНИКІВ ЛІТЕРАТУРИ Й МИСТЕЦТВА КИЄВА

15 і 16 березня ц. р. відбувалися загальні збори письменників Києва з участю представників обласних відділів Спілки совєтських письменників України. Про 20-й партійний з'їзд у Москві розповів присутнім делеґат цього з'їзду О. Корнійчук. В обговоренні доповіді взяли участь: Ю. Збанацький, Л. Дмитерко, Л. Вишеславський, О. Гончар, А. Іщук, В. Козаченко, А. Малишко, А. Турчинська, А. Хижняк і М. Шумило. Промовці ділилися думками про причини відставання в галузі художньої літератури, літературознавства й критики і говорили про заходи, щоб усунути хиби в роботі Спілки письменників. В прийнятій резолюції, за сталінським зразком, одностайно схвалили „історичні рішення" 20-го з'їзду, а спеціяльній комісії доручили дошукуватися причин відставання в усіх вище згаданих галузях.

Україніка в еспансько-мовних публікаціях

Арґентинська столична преса подала в минулих місяцях цілий ряд публікацій, присвячених українським справам, про яких зміст та значення в скороченні наводимо.

Тижневик „Де Френте" ч. 78, стор. 20 і 21-ша містить обширну статтю під наг. „Під покривалом тиші поховано історичну боротьбу українців". Публікація подає кілька світлин „УПА" та на вступі піднимає питання, „що знаємо також про український нарід", та „яка є його боротьба за визволення".

В продовженні вияснюються проголошення самостійности України в 1917 році, підкреслюючи геройські подвиги Української Повстанської Армії під проводом сл. пам'яті Р. Шухевича. Стаття подає також числа, якими висвітлює, що Україна займає передове місце в продукції і багацтвах серед держав, які творять теперішній Совєтський Союз. Закінчується стаття запитом: „Чому не розкриється занавісу над питанням самостійности України", арґументуючи, що справа ця в теперішніх відносинах важлива та актуальна.

Знову ілюстрований журнал „Атлянтида" ч. 1063/55, присвячує окрему сторінку мистецькій праці перебуваючого в Арґентині українського мистця Бориса Крюкова. Репортаж підписує п-ні Адріяна Пікет, яка відмічує мистецькі здібности п. Крюкова, якого твори були виставлені в ґалерії гарного мистецтва в Буенос Айрес. Замітним також те, що крім репортажу згаданий журнал подає також аж 6 ілюстрацій, з яких три в красках з твору „Дон Кіхот-а", а других три це ілюстрації для клясичних творів видавництва „Атенео", для якого згаданий наш мистець виконує графічні ілюстрації.

Багато розголосу в пресі зробив переклад на українську мову літературного твору „Дон Сеґундо Сомбра" визначного арґентинського письменника п. Рікарда Ґуїральдеса. Переклад зробив Олексій Сацюк, мистецьке оформлення книжки опрацював В. Крюків, — а видало книжку видавництво Миколи Денисюка в Вуенос Айрес-і. В зв'язку з тим появилися замітки та світлини обкладки тієї книжки.

Три пресові органи Вуенос Айрес висловлюють признання для видавництва, підчеркуючи, що повищий твір видано дотепер на 12-ти окремих мовах, а між ними і в українській, та що український нарід має багато дечого спільного та подібного зі свободолюбним арґентинським народом, що так як український є дитиною степу та пшеничних ланів зі світлою історичною минувшиною.

Замітні публікації появляються також в бразилійській пресі, присвячені не лише життю перебуваючої там української громади, а також українській справі взагалі.

Часопис „Леґіонаріо" ч. 1.097, що виходить в Сан Павльо, подає на першій сторінці редакційну статтю під наг. „Украіна — жертві московського комунізму", в якій наводить історичну минувшину нашого народу та підчеркує сучасні змагання за незалежність української держави. На цій самій сторінці подає 4 світлини урочистих обходів, що їх відбула місцева українська громада. В німецькій газеті, що виходить в Сан Павльо з дня 4 березня ц. р. упубліковано статтю під наг. „Визвольна боротьба Украни", в якій наведено головніші події наших визвольних змагань.

Часті публікації про українські проблеми стрічаємо також в пресі параґвайській, та в пресових органах Мадриду, а спеціяльно в журналі „Орієнте" в якім подається матеріяли, присвячені українській Церкві. Дуже цінну працю для нашої загальної справи виконують публікації „Волєтім Інформатіво", що виходить в Вразилії, й квартальник „Украпія Лібре", що виходить в Вуенос Айрес-і, які в портуґальській та еспанській мовах пропаґують визвольні змагання українського народу.

М. Данилишин.

СТРАШНИЙ СОН ГРИЦЯ ЗОЗУЛІ

— Не зламали вас тюрми, не зламали — голод і холод, але зламав вас достаток! Ха-ха, я знав, що такого дочекаюсь! ...

Національний Даток складайте:
UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA
P. O. Box 721 Church Street, Annex
New York 7, N. Y.

ЛЯБОРАТОРІЯ ДЛЯ ДОСЛІДІВ НАД ГУРАҐАНАМИ

Уряд відкрив нову лябораторію в Вест Пам Бічі на Фльориді, в якій науковці досліджуватимуть виникнення гураґанів, що майже щороку спричинюють великі матеріяльні втрати в східніх стейтах та вбивають людей. Ця лябораторія матиме „електронічні мозки" і зможе, як впевняють 30 науковців, які там працюють, принаймні на 24 години наперед заповідати небезпеку від гураґанів. Вчені будуть заповідати докладне місце і час, в якому має появитися буревій. В 1955 році від гураґанів згинуло 1.578 осіб, та якби була тоді існувала подібна лябораторія, то багато з тих людей було б вдалося врятувати.

РЕКОРДОВА ПРОДУКЦІЯ АЛЮМІНІЮ

В березні цього року випродуковано в цій країні 291,875,457 фунтів алюмінію, — як про це звітує Товариство для Продукції Алюмінію. В лютому цього року продукція алюмінію становила 265.524.546 фунтів, а в березні минулого року — тільки 260.543.479 фунтів. Досі в трьох цьогорічних місяцях випродуковано в ЗДА 838.187.671 фунт алюмінію, а в тих самих місяцях 1955 р. — 749.423.226 фунтів.

КУ КЛУКС КЛАН ПРОТИ ІНТЕҐРАЦІЇ

Члени ославленого Ку Клукс Клану в Мекон, Джорджія, влаштували демонстрацію проти рішення Найвищого Суду в справі сеґреґації. Це перша публічна демонстрація в Мекон від останніх 6 літ.

У демонстрації в Тифлісі згинуло 100 осіб

Тифліс. — У столиці Грузії Тбілісі (Тифлісі) згинуло під час демонстрацій з приводу антисталінського курсу совєтської політики коло 100 осіб — твердять закордонні кореспонденти на основі зібраних інформацій. Ці демонстрації мали спершу, 5 березня ц. р., характер мирних маніфестацій з нагоди роковин смерти Сталіна. В атмосфері напруження, яка настала в найближчих днях, прийшло до нової масової демонстрації 9-го березня і багатотисячна юрба, зібрана на великому майдані ім. Сталіна, де стоїть його пам'ятник рушила в напрямку будинку головної пошти. Поліція і військо охороняли той і інші державні будинки. Коли юрба зайняла аґресивну поставу, поліція віддала сальву спершу понад голови демонстрантів, а коли це не помогло, — почала стріляти до юрби. Первісні поголоски, що казали про 9 вбитих, виявились невірними. Коло 100 осіб згинуло і кількасот осіб було ранених — твердять американські кореспонденти. Всупереч усім заборонам совєтської цензури, правда про ці події з минулого місяця виявилась при нагоді відкриття в Тбілісі пам'ятника Ленінові наприкінці тижня. Поліція і військо, лякаючись нового вибуху заворушень, обставили майдан, на якому відкрито той пам'ятник, і допустили на майдан тільки обмежену кількість осіб.

6 европейських держав скасовують митні бар'єри

Брюссель. — Репрезентанти шости европейських держав, які досі були господарсько пов'язані пактом про Стально-Вуґільну Спільноту, а саме Франція, Західня Німеччина, Бельгія, Голляндія, Люксембурґ і Італія, рішили поручити своїм урядам встановити вільну торгівлю на терені тих шости держав із скасуванням всіх митних бар'єр. Ця конференція триває в Брюсселі під головуванням бельгійського міністра закордонних справ Спака від середи 18 квітня ц. р. Рішено також покликати до життя спільний центер для добування атомової енергії для мирних цілей всіх отих шости держав. Назначено наступну конференцію тих шости держав на міністеріяльному рівені на 29-го травня ц. р. Перестудіовано 150 різних постанов в цих справах, які мусять ще бути узгіднені і скодифіковані. Якщо вдалося б здійснити запроєктовану вільну безмитну торгівлю в названих шости найважливіших середньо- і західніх европейських державах, то ідея Панєвропи ступила б значно вперед. — Проєктований спільний центр атомової енерґії називався би „Евратом".

Сенатор Барклі гостро критикує політику уряду

Вашинґтон. — Бувший віце - президент і теперішній сенатор Олбен В. Барклі промовляв на демократичному прийнятті в честь покійного президента Вудро Вилсона і гостро критикував закордонну політику республіканського уряду, називаючи її „масовим безладдям", а Республіканську партію — „партією інтелектуальної стерилізації". Барклі оскаржував уряд в зменшенні оборонної сили країни в тому часі, коли збройна сила Совєтів збільшується. Бувший віце-президент висловив надію, що чейже не прийде до того, щоб клич Линколна „уряд з народу, через народ і для народу" треба буде змінити на гасло, яким керуються республіканці „уряд з доляра, через доляра і для доляра".

Хроніка українського життя

В Канаді

НОВОПРИБУЛА УКРАЇНКА ВІДКРИЛА АПТЕКУ В ТОРОНТІ

Пані Христя Вертипорох-Волюбаш відкрила 24 березня аптеку в Торонті. Вона недавно прибула до Канади і в 1954 році закінчила фармацію на Університеті в Торонті. Вона є донькою проф. д-ра Євгена і Леоніди Вертипорох.

ПЕРША ВИСТАВКА „КОБЗАРІВ" ШЕВЧЕНКА У ВІННІПЕҐУ

Українська Вільна Академія Наук в Канаді щороку влаштовує Шевченківські сесії з доповіддями про життя і творчість цього поета. Цьогорічна сесія відбулася 18-го березня в Українському Народному Домі в Вінніпеґу і відрізнялася від попередніх тим, що була сполучена з ретроспективною виставою „Кобзарів" Шевченка.

Була це перша вистава того роду в Канаді. Найзамітнішими експонатами були два видання „Кобзаря" з 1840-го року і з 1867-го року.

З інших видань треба згадати празьке перевидання в 1944 р. „Чигиринського Кобзаря" з 1844 як теж „Кобзар" із 1876-го року та інші (з 1883 р. і 1888 рр.). Було цікаво бачити фотокопії „Гайдамаків" з 1841-го року, фотокопії „Кобзаря" з 1861-го р.

Були також переклади Шевченкових творів і твори про Шевченка. Між перекладами був переклад д-ра Гонтера на англійську мову.

Підсумовуючи, треба сказати, що ця вистава була дуже цікава. Присутні на виставці мали нагоду не тільки бачити Шевченкіяну, але також могли слухати доповідь про „Кобзарі" і життя Шевченка.

УКРАЇНОЗНАВСТВО В МАНІТОБСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В ВІННІПЕҐУ

Кожного року від 1950 р. літня школа Манітобського університету в Вінніпеґу улаштовує вакаційні курси Українознавства в липні й серпні. Тоді з'їжджаються студенти і студентки з різних провінцій Канади і Америки і більшість мешкає в приміщеннях університету.

Курси українознавства поділені на нижчий і вищий — відповідно до знання мови кандидатів. Кандидати з відповідними кваліфікаціями можуть дістати академічні кредити (чотири одиниці).

Кожного року студенти на спілку з місцевими хорами молоді дають український концерт, який має вже за собою заслужену традицію.

Ближчі інформації можна дістати від Ди Ріджістрер, Юніверсіти оф Манітоба, Вінніпеґ, Манітоба.

ВІДДІЛ БРАТСТВА КС У ВАНКУВЕРІ

5 березня 1956 в річницю смерти ген. Т. Чупринки, який був поручником Карпатської Січі в 1939 р., оформлено нову клітину Братства Карпатських Січовиків у Ванкувері, Б. К., над Тихим океаном.

Інформативну доповідь про стан Братства Карпатських Січовиків у Канаді і 12-ох інших державах вільного світу подав голова Центрального Проводу Братства д-р С. Росоха, який попереднього дня промовляв на Святі Карпатської України, яке відбулося в Українськім Національнім Домі у Ванкувері.

До Управи Відділу Братства Карпатських Січовиків у Ванкувері ввійшли: М. Куцин — голова, Я. Ярош — заступник голови, М. Турок — секретар та І. Чопей — контрольор.

У Франції

НТШ В ПАРИЖІ ВШАНОВУЄ ПАМ'ЯТЬ СВОГО ПАТРОНА

Наукове Товариство ім. Шевченка продовжує й на еміґрації гарну традицію відзначати пам'ять свого Патрона. Найчастіша форма цих святкувань — це Наукові Сесії і Прилюдні Засідання.

Цьогорічне Засідання відбулося в суботу 17 березня в Парижі, й на ньому з'явилося понад 70 осіб добірної публіки. На зміст Засідання, крім вступного слова голови Товариства, склалися дві доповіді дійсних членів двох різних Секцій НТШ, а саме Філологічної проф. М. Глобенка, який говорив на тему: „Т. Шевченко в 1845 р." та Історично - Філософічної проф. д-ра В. Янева: „До проблем соціяльних інстинктів у ліриці Т. Шевченка".

Проф. д-р В. Кубійович, генсекретар Головної Ради НТШ і голова НТШ, Сарсель, Франція, вітаючи присутніх гостей, вказав на завдання подібних засідань, які відзначають пам'ять Поета, зацікавлюють громадянство справою української науки.

Проф. М. Глобенко відзначив, що 1845 рік для дослідника творчости Шевченка становить особливий інтерес. Це рік, коли Шевченко написав такі твори як „Єретик", „Великий льох", „Кавказ", „Посланіє" і „Заповіт", які зробили Шевченка неперевершеною постаттю в українській літературі й в українському політичному житті наступних поколінь. Спиняючись на фактах життя Шевченка 1845 р., доби повної дозрілости нашого поета, доповідач підкреслив його мистецьку самостійність та ідейну незалежність від поглядів сучасників. Ще до всеевропейської „весни народів" 1848 року Шевченко вніс у справу визволення націй свій оригінальний погляд заповітом про боротьбу України за свободу й незалежність.

Проф. д-р В. Янів вказав на важливість дослідження Шевченкової творчости під аспектом соціяльних інстинктів українського народу, відзначаючи зокрема, що винятково спонтанність Шевченкової творчости й її пов'язаність із народною поезією є спеціяльно цінні для етнопсихологічних студій. Цю первісну безпосередність творчости можна простежити на поемі „Москалева криниця", а це тому, що маємо дві версії цього твору. Поема в редакції пізнішій зискала на мистецькому й ідейному вивершенню, але втратила на безпосередності й на документарності. Доповідач вказав, що перша версія має при довжині 308 рядків не менш 36 місць, які стосуються до 17 різних виявів 7-ох різних соціяльних інстинктів. В другій версії таких місць при 412 рядках тільки 24 і вони відносяться до 13-ох виявів 7-ох інстинктів. Доповідач подрібно проаналізував усі місця, які могли б вказувати на той чи той соціяльний інстинкт. Зокрема докладно проаналізував доповідач один з центральних соціяльних інстинктів, дуже характеристичний для українського народу, інстинкт самопіднесення в його позитивних і неґативних виявах. На його тлі підкреслено змагання українського народу до затирання соціяльних перегород з усіми його позитивами й неґативами.

Присутні слідкували з зацікавленням за ходом думок обидвох прелеґентів і висловили побажання, щоб частіше влаштовувати подібні засідання.

Плянується присвятити наступне Засідання постаті й творчості І. Франка, дійсного й почесного члена НТШ та довголітнього директора його Філологічної Секції. Пляноване Засідання мало б відбутися в суботу 12 травня 1956 р. і воно було б в рамцях загальних святкувань з нагоди 100 роковин народин і 40 роковин смерти Франка.

Коли Ви вважаєте себе політичним еміґрантом — амбасадором України, та знаєте про великий вклад Українського Народного Союзу в змаганнях за права України та українців, Ви напевно свідомі обов'язку бути членом цієї організації.

В перщу річницю смерти

бл. п. інж.

ІЛЛІ СЕМЯНЧУКА

відправиться

Заупокійна Служба Божа і Панахида

В СУБОТУ, 28-го КВІТНЯ 1956

о годині 8-ій рано

в церкві св. о. Миколая у Шикаґо,
на яку запрошують Рідних, Приятелів
і Знайомих

ДРУЖИНА, ДОЧКА І ТЕЩА

ВСЯЧИНА

ЗАКЛИКАЮТЬ САМІТНИХ ЖІНОК ЇХАТИ НА АЛЯСКУ

Зближається туристичний сезон, під час якого мільйони американців поїдуть на відпочинок в різні частини ЗДА, а то й закордон. Окремі стейти рекламують свою красу, щоб привабити до себе туристів. Територія Аляски закликає всіх неодружених жінок (і вдовиць), щоб їхали на Аляску, бо там є менше жінок як чоловіків, і тому там легко запізнатися з самітним чоловіком та одружитися. Туристки зможуть пізнати самітних чоловіків при допомозі знайомих родин, які вже живуть на Алясці. Туристичне Бюро твердить, що люди на Алясці дуже ввічливі і радо допомагають туристам, які звиджують ту територію.

МОЛОКО — ЦЕ ЗДОРОВИЙ ХАРЧ, АЛЕ ТРЕБА ЙОГО ПАСТЕРИЗУВАТИ

Лікарі і гігієністи твердять, що молоко — це дуже здоровий харч, бо воно має в собі протеїни, мінеральні соли, товщ, вітаміни та інші субстанції, потрібні для людського організму. Але молоко треба пастеризувати, бо без того воно може мати різні шкідливі бацилі (туберкульози, недуг горла і тифу). Що це таке „пастеризація" молока? Процес пастеризації відбувається таким способом, Молоко огрівається до температури нижчої від кипіння, а після того нагло його охолоджується. Під час того гинуть всі шкідливі бацилі, але залишаються всі корисні субстанції, які зменшилися б, коли б ми огрівали молоко так довго, щоб воно аж кипіло.

Посмертні Згадки

СТЕФАН ВОРОЖБИТ, член Б-ва св. І. Хрестителя Відд. 230 УНСоюзу в Йонґставн, Огайо, помер на удар серця 11-го квітня в 66 році життя. До УНСоюзу вступив в 1914 р. Походив з села Настасів, повіт Тернопіль, Зах. Україна. Полишив у великім смутку Дружину Теклю, дві дочки, Маланю і Ксеню, одного зятя і двох внуків, брата і сестру. Похорон відбувся 14. квітня при участи Родини, Членів і Знайомих з погреб. заведення до укр. грек.-кат. Церкви Пресв. Тройці, а відтак на цвинтар Кальварії. Відд. 230 втратив доброго члена і патріота, який не тільки був членом УНСоюзу, але і УНПомочі, членом Горожанського Клюбу, членом УНДому Відд. 230, членом ОДВУ, тому численна громада участю в похороні віддала пошану Покійному. — В. И. П.!

І. Павловський, секр.

ПИЛИП ЮРІВ, член Б-ва св. Йосафата Відд. 217 УНСоюзу в Рачестер, Н. Й. помер 29-го березня 1956 р., проживши 48 років. Покійний родився 1908 року в селі Перогіньки, повіт Калуш, Зах. Україна. Оставив дружину Юстину і дочку Анну. Похорон відбувся 1-го квітня при участи Членів і Знайомих з погреб. заведення до греко-кат. Церкви св. Йосафата, а відтак на цвинтар Holy Sepulchre. — В. И. П.!

М. Макусій, рек. секр.

ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що змінюють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10¢ за виготовлення нової адресової кліші, а члени УНСоюзу ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи"

ТАРЗАН, ч. 3656. Наглядач.

З тріюмфальними вигуками Манґові вояовники завели Тарзана до маленької халупи. — Ввечері, — рикнув ватажок, — влаштуємо танок смерти! Мавполюдину кинули поруч іншого в'язня. Біла людина! Та, не зауважені людожерами, чиїсь очі спостерігали схоплення Тарзана! Зютаґ, член Булатового племени, натрапив на село Ґоманґані.